

COLUMN

DEVER EN DE WATERPUT

Deze uit omstreeks 1905 daterende ansicht van woontoren Dever in Lisse geeft een prachtig beeld van hoe de ruïne er tot diep in de jaren zeventig van de vorige eeuw bij stond. Het is een bijzonder vreemde eend in de bijt van Nederlandse kastelen. Zelfs Europees zijn er nauwelijks parallellen van dergelijke D-vormige vrijstaande torens. Toen in augustus 2013 de vierde Conference on Towers in Medieval Europe in Nederland werd georganiseerd, mocht dit object dan ook niet ontbreken op de excursie die voor de diverse sprekers werd georganiseerd. Daarbij ontstond ter plaatse een interessante discussie over de watervoorziening. De toren dateert uit omstreeks 1380 en was aanvankelijk vrijstaand. Het merkwaardige feit doet zich nu voor dat de toren niet over een eigen waterput beschikt of beschikte. Hoewel er op kelderniveau een oorspronkelijke doorgang naar de gracht bestond, lijkt het toch meer aannemelijk dat het drinkwater vanaf de voorburcht moest worden gehaald. Taco Hermans had in zijn dissertatie uit 2013 al geconstateerd dat dit voor meer dan driekwart van de Nederlandse woontorens het geval was. Bij Dever werd door mij geopperd dat er in de middeleeuwen misschien meer dan wij vermoeden regenwater van het dak werd opgevangen en verzameld, maar hiervoor is nooit enig bouwhistorisch bewijs gevonden. Wel weten we dat toen Arnaud Aumary in 1209 de zuid Franse stad Bezier belegerde en de bevolking vanwege watergebrek eigenlijk al te kennen had gegeven zich de

> door Rob Gruben

Rob Gruben is redactielid van K&B en eigenaar van BAAC bv

volgende dag over te willen geven, men die belofte introk nadat het die nacht hevig was gaan regenen en men weer van vers drinkwater was voorzien! Uiteindelijk viel de stad toch in handen van Aumary en werd er een vreselijk bloedbad door zijn troepen aangericht. We leren er in ieder geval uit dat het opvangen van regenwater in tijden van beleg niet ongebruikelijk was. Het mag zijn dat dit in het veel drogere Katharengedebied van Zuid-Frankrijk noodzakelijker was dan in de natte Lage Landen, maar onbekend zal het verschijnsel daarmee ook in onze contreien niet zijn geweest. Laurens Smals wist uit VOC-archiefstukken te achterhalen dat water tijdens een verre zeereis zo'n drie maanden kon worden bewaard in zogenaamde "leggers", grote watervaten van enkele honderden liters die in de regel in het ruim van het schip lagen. Men moest het water daaruit dan wel gezeefd door de tanden drinken om het ongedierte niet mee door te slikken... Bovendien was het raadzaam met de andere hand de neus dicht te knijpen vanwege de enorme stank die van het water afkwam! Zo bar zal het bij kasteelbelegeringen vast niet geweest zijn, maar het loont de moeite om bij toekomstig bouwhistorisch onderzoek aan daken en kapconstructies van burchten en kastelen onze ogen voor de mogelijkheid van wateropvang open te houden. De gegevens uit het VOC-archief hebben namelijk duidelijk gemaakt dat naast bier drinkwater in die tijd veel gewoner was dan wellicht tot dusver werd vermoed.